

Dějiny Slovinska

Území dnešního Slovinska byla osídlena zemědělskými kmeny již pět tisíciletí př. n. l. První ucelenější informace o této oblasti pocházejí z období Římské říše (2. až 1. století př. n. l.), kdy Římané postupně zakládali své vojenské osady směrem od pobřeží do vnitrozemí. Z tohoto období pochází celá řada významných sídel (např. Zemono – rozlehlý vojenský tábor ve Vipavské dolině a tábor, později osada Emona na jihovýchodě dnešní Lublaně). Na území dnešního slovinského pobřeží, v blízkosti Sečovlje, byly jedny z nejrozsáhlejších salin, které zásobovaly solí velkou část Římské říše.

V raném středověku docházelo ke střetům místních Slovanů s Bavory a Avary. Kolem roku 626 se „Slovinci“ žijící na horní a dolní Drávě připojili k Sámově říši. Po jejím zániku kmeny západních Slovanů vytvářejí společný útvar s vévodstvím Karantánským. V 8. století silící vliv Franské říše spustil proces feudalizace, zavádí se lenní řád. Svě místo si buduje a upevňuje katolická církev. V roce 811 je Karantánsko rozděleno mezi arcibiskupství salcburské a akvilejské. Slované jsou pokřtěni a pozvolna ztrácejí svou nezávislost, ale jazyk nižších vrstev, Slovinců, začíná být užíván pro náboženské účely. Na objednávku biskupa Abraháma vzniká na přelomu 10. a 11. století nejstarší slovanský text psaný latinkou (karolinskou minuskulou), liturgická pomůcka [Frizinské památky](#) (Brižinski spomeniki). Pojmenovány jsou dle místa nálezu (bavorský Freising) a obsahují tři texty: vzorec všeobecné zpovědi, krátké kázání o hříchu a pokání a zpovědní modlitbu.

V 11. až 12. století se formují základní slovinské jednotky: Kraňsko, Korutany a Štýrsko. Roku 1261 získal Štýrsko český král Přemysl Otakar II., později ovládl také Korutany a Kraňsko. V roce 1276 přemyslovské državy získává Rudolf Habsburský. Povýšil je na vévodství a začlenil do rakouského panství. V první pol. 14. století Habsburkům konkurují místní Celjská hrabata. Postupně získávají léna v Kraňsku, Korutanech a Přímoří, a stávají se nejmocnějším rodem Slovinska. Oldřich II. Celjský ale r. 1456 zahynul během bojů o uherský trůn, čímž Celjský rod vymírá po meči. Jejich državy přebírají Habsburkové. Přestože Celjské hrabství neznamenovalo slovinský stát, představovalo významnou součást slovinských dějin a tři hvězdičky, erbovní znamení Celjských hrabat, bylo začleněno do státního znaku současné Republiky Slovinsko.

Po první světové válce se území Slovinska stalo součástí Státu Slovinců, Chorvatů a Srbů. V jižních Korutanech se v říjnu 1920 konalo referendum, v němž překvapivě zvítězila 59 % možnost setrvání v Rakousku. V roce 1929 slovinský katolický politik Anton Korošec vyvíjí snahu o vytvoření trojfederace. Král Alexandr rozpouští parlament, nastoluje osobní diktaturu a mění správní rozdělení státu a jeho název mění na Království Jugoslávie. Na území Slovinska vzniká Drávská banovina. V roce 1934 Alexandr podlehnul atentátu ve Francii a za jeho nedospělého syna Petra II. pak vládnou regenti.

6. dubna 1941 začal bez vypovězení války náletem na Bělehrad německý útok na Jugoslávii. Slovinsko bylo okupováno Německem, Itálií a Maďarskem, boje zde probíhaly až do 15. května 1945. Celá země byla osvobozena výhradně jugoslávskou armádou, jež navíc dobyla i italskou Istrii, část jižních Korutan a Terst. Pod tlakem spojenců se z Terstu a Korutan musela stáhnout.

Po 2. světové válce se k moci dostali Titovi komunisté. Zrušili monarchii a důsledně kopírovali sovětský model socialismu. Znárodnili půdu nad 20 ha, prováděli masové represe a organizovali zmanipulované procesy s představiteli armády, církve a politiky, vč. komunistů a partyzánů (tzv. dachauské procesy). Probíhaly čistky nespolehlivých kádrů a političtí vězňové končili v koncentračních táborech. V roce 1948 se Tito dostal do sporu se Stalinem a změnil systém na samosprávný socialismus, v němž se zaměstnanci podíleli na řízení podniků a továrny měly zastoupení ve zvláštních komorách parlamentů. Jugoslávie stála zcela mimo tábory západu a východu a iniciovala vznik Hnutí nezúčastněných zemí.

Slovinsko sice bylo z ekonomického hlediska největším přispěvatelem do společné jugoslávské pokladny, veškerou moc ale držel srbský Bělehrad. Liberalizační snahy v 80. letech rázně utnul nástup Slobodana Miloševiče, který ještě upevnil centralizaci moci. Proti tomu se postavilo Slovinsko s Chorvatskem. Slovinsko jako první svazová republika zrušilo komunistický monopol moci, ze svazu pracujícího lidu vznikla první opoziční strana. V reakci na to zahájilo Srbsko 1. prosince ekonomickou blokádu Slovinska.

V dubnu 1990 se na území Slovinska konaly první svobodné volby. V nich byl prezidentem zvolen Milan Kučan, předseda slovinských komunistů, který prosazoval větší samostatnost jednotlivých svazových republik.

Demokratický blok DEMOS, který tyto volby inicioval, byl poražen a i další nové strany zcela propadly. Naproti tomu v souběžných volbách do skupštiny DEMOS přesvědčivě zvítězil.

V roce 1990 se slovinská delegace naposledy zúčastnila sjezdu Svazu komunistů Jugoslávie. 2. července téhož roku deklarovala slovinská skupština svrchovanost Slovinska, ještě v rámci Jugoslávie, ale s vlastní zahraniční politikou, obranou a nadřazeností vlastních zákonů nad federálními.

23. prosince bylo vyhlášeno referendum, ve kterém se 88 % Slovinců vyslovilo pro nezávislost. V první polovině roku 1991 představitelé všech jugoslávských republik intenzivně jednali o budoucím uspořádání země. Všichni kromě Srbska a Černé Hory podporovali myšlenku konfederace, popř. volného společenství suverénních a nezávislých států. Představy zúčastněných stran však byly natolik rozdílné, že jednání nic nevyřešila. Slovinská vláda tedy oznámila, že nedojde-li k pokroku, bude vyhlášena nezávislost na SFRJ.

25. 6. 1991 slovinský parlament nezávislost oficiálně vyhlásil a ještě téhož dne republika zajistila kontrolu nad svým územím a policejními hlídkami obsadila hranici s Jugoslávií (s Chorvatskem). Západoevropské země vnímaly tento krok nesouhlasně, jako použití síly a pokus o vystupňování jugoslávské krize.

Jelikož dle ústavy měly právo na odtržení pouze jednotlivé národy, nikoliv však republiky, legálnost aktu odtržení byla zpochybněna, a 27. června federální vedení poslalo na Slovinsko jednotky jugoslávská lidová armády. Střety s jednotkami slovinské teritoriální obrany a domobrany trvaly deseti dnů, poté byla podepsána Brionská dohoda a vojsko se stáhlo zpět. Vyhlášení nezávislosti muselo být o tři měsíce odloženo. 8. října proběhlo ještě jednou a v prosinci 1991 nový stát uznalo Německo a později i další státy.

29. března 2004 země vstoupila do NATO a 1. května 2004 do Evropské unie.

Geografie a podnebí

Slovinsko-italský Kras je skalnatá zalesněná vápencová oblast, světově proslulá pro své podzemní chodby, jeskyně a ponorné řeky. Pozoruhodné jeskyně se stalagmity, stalaktity, podzemními řekami a potoky, hlubokými kaňony a dalšími přírodními úkazy jsou výsledkem převážně vodní eroze rozpustných vápencových vrstev, jež trvala miliony let.

Průměrné denní teploty se v březnu pohybují mezi 5 °C až 14 °C. Rána a večery mohou být chladné, s teplotami blízkými nule (0–3 °C). Na jaře (březen–květen) zde prší průměrně asi 9 dní v měsíci.

Fauna a flora

V lesích žije početná populace medvěda hnědého, ryso ostrovida a vlka dravého. Krasová planina je domovem kamzíků, kozorožců a vysoké zvěře. Při návštěvě jeskyně Postojna si můžete prohlédnout unikátního [macarátá jeskynního](#), neboli olm (Proteus anguinus, slovinsky človeška ribica, tzn. lidská ryba).

Slepý endemický obojživelník se obvykle dožívá 70 let, maximální věk dožití se odhaduje až 100 let. Díky tukovým zásobám vydrží přežít bez potravy klidně 10 až 12 let. Vyskytuje se pouze v krasových jeskyních Dinárského krasu, které mají dostatečný kontakt s povrchem, kde je zajištěn přísun živin.

Skalní stěny a stepi hostí orla skalního, sokola stěhovavého nebo výra velkého.

V lesích dominují bučiny, v teplejších oblastech doubravy. Často se vyskytuje lýkovec jadranský, borovice černá a vřesy. Na loukách skalních stepí rostou teplomilné druhy, četné orchideje (vstavače) a léčivky jako rozmarýn či levandule. V rašelinných oblastech se vyskytuje masožravá rosnatka okrouhlostá.

Turistické cíle ve Slovinském krasu

Dolina Lurške Matere Božje

Dolina Lurške Matere Božje je skryté poutní místo s kaplí vytesanou do skály a sochou Panny Marie, které se nachází v areálu Kobilarne Lipica ve Slovinsku. Místo vzniklo v letech 1848–1875 díky Karlu Grunnovi, který zde vybudoval stezky a svatyni jako poděkování za své uzdravení.

Lipica

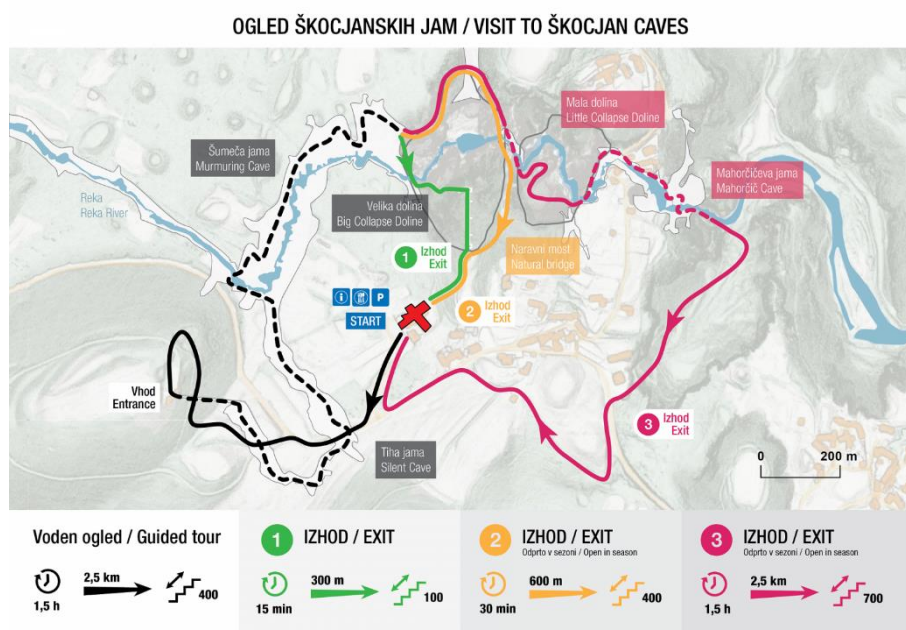
Název [Lipica](#) je odvozen od lípy, které v okolí rostou. Za vlády Marie Terezie tu z původně španělských koní bylo vyšlechtěno místní koňské plemeno, lipicáni. Po první světové válce připadl Terst včetně Lipice Itálii, v roce 1947 byla Lipica od Terstu a Itálie oddělena a připojena k Jugoslávii, respektive Slovinsku.

Škocjanská jeskyně

Zdroj wikipedia: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0kocjansk%C3%A9_jeskyn%C4%9B

[Škocjanské jeskyně](#) (slovensky Škocjanske jame) je více než 5 km dlouhý jeskynný systém ve slovinském Krasu. Zahrnuje propadlé závrtky, podzemní prostory, jeskyně, více než 200 metrů hluboké propasti a mnoho vodopádů. Od roku 1986 jsou jeskyně na seznamu světového dědictví UNESCO.

5 km dlouhá prohlídka trvá cca 3 hodiny, vstupné stojí 16 €.

Postojenská jeskyně

Zdroj wikipedia: https://cs.wikipedia.org/wiki/Postojensk%C3%A1_jeskyn%C4%9B

[Postojenská jeskyně](#) (slovensky Postojnska jama, německy Adelsberger Grotte, italsky Grotte di Postumia) je 24 340 m dlouhý krasový jeskynný systém poblíž obce Postojna ve Slovinsku. Do roku 2012 byla označována za nejdelší slovinský jeskynný systém, po objevu nových prostor v jeskynním systému Migovec klesla na druhou příčku. Žije zde [macarát jeskynní](#).

Prohlídka trvá cca hodinu a půl, vstup do jeskyně včetně vivária s macarátou stojí 42.9 €.

Jeskyně Vilenica

Asi nejdéle turisticky přístupná jeskyně světa. Už v roce 1633 ji její majitel, hrabě Petač, dal do správy lokavské farnosti a dovolil jí volně nakládat s příjmy z prohlídek. V polovině 19. století byla Vilenica známá jako největší a nejlépe prozkoumaná jeskyně Krasu. Pro návštěvníky je zpřístupněná trasa v délce 450 m, vstupné 15 €/os. Otevírají až 1. dubna.

Nákupy a služby ve Slovinském krasu

Doprava

- Do Slovinska se dá dostat letecky pře Terst nebo Lublaň, jezdí tam i autobusy.
- My zvolili nejlevnější dopravu vlakem. Nejlevnější je ovšem jen pokud seženete Včasnou jízdenku Evropa. Cesta z Prahy do Sežany (1612 Kč) by bez zpoždění měla trvat 13.5 hodiny, jenom musíme stihnout přestupy ve Villachu, Nove Gorici a Jesenici. Normální jízdné nekoupíte pod 3000 Kč. Zpátky pojedeme přes Lublaň (1686 Kč), cesta by měla trvat jen 12 hodin. Opět musíme zvládnout přestupy v řádu 11 minut.
- Většinu autobusových linek ve Slovinsku provozuje [Arriva](#). Nevím jak jinde, ale v oblasti Krasu, kde se nachází nejatraktivnější jeskyně v zemi, autobusové spojení funguje jen ve všední dny a pouze do pozdního odpoledne. V sobotu večer po závodě budeme muset do Sežany dojet taxíkem.

Obchody a služby

- Kromě potravinářských řetězců jako Lidl, Hofer či Spar se ve Slovinsku nejčastěji vyskytuje Mercator. Základní potraviny ve Slovinsku stojí zpravidla stejně jako v ČR.
Všechny obchody, včetně potravin, jsou v neděli a ve svátek zavřené.
- Veškeré služby, včetně veřejné dopravy a restaurací, jsou dražší než v ČR.
- Ve Slovinsku rozlišují **restavracije**, tj. klasické restaurace (denní menu lze pořídit od 10 €), dále **gostilna** nebo **gostišče**, tj. hostinec. **Samoposreža restavracija** je samoobslužná jídelna, **okrepčevalnica** nebo **bife** je bufet, **kréma** je hospoda. **Slaščičarna** = cukrárna, **kavarna** = kavárna.

Slovinská kuchyně

Oblastní kuchyně jsou ovlivněny gastronomiemi sousedících států:

- Prekmurje – maďarský vliv – guláš (golaž), paprikáš a palačinky.
- Primorska – italská
- Gorenjska – rakouská a italská – z Rakouska pochází párek (klobasa), závin (zavitek), tvarohový sýr (skuta) a vídeňský řízek (dunajski zrezek). Italové tu zanechali ravioli (žlikrofi), bramborové knedlíčky (njoki) a rizoto (rižota) na všechny možné způsoby.

Slovinské pečivo je výborné, zvláště pak housky všeho druhu, nejoblíbenější je tzv. pruhovaný chléb (pisan kruh) ze tří druhů těsta (pohankového, pšeničného a kukuřičného).

Polévky

- **Kokošja, goveja juha** – kuřecí nebo hovězí vývar s vaječnými nudlemi

- **Ričet** – polévka s ječmenem a uzeným vepřovým
- **Obara** – polévka z masa a vnitřností

- **Jota** – vařené fazole, kyselé zelí, brambory, slanina, žebírka a česnek

- **Štajerska kisl juha** – zabíjačková kyselá polévka, obsahuje vepřové nožičky, hlavu, kysanou smetanu a několik druhů koření.

- **Mineštra** – slovinská varianta italské polévky minestrone

Hlavní jídla

Hlavní jídlo bývá obvykle masité: vepřové (svinjina), telecí (teletina), hovězí (govedina). Na jídelníčku se často objevuje zvěřina: srnčí (srna), a speciality jako koňské nebo dokonce medvědí maso.

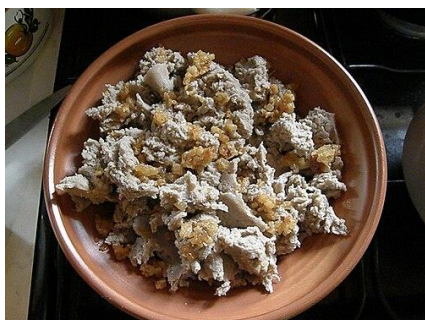
Málokdy se jí kuře (piščanec), spíše se na jídelníčku objeví krocan (puran) a husa (gus). V Přímoří se hojně upravují dary moře, dále od pobřeží je oblíbený pstruh (postrv). Restaurace nabízí i bezmasá jídla, např. houbové rizoto (gobova rižota) většinou s liškami a smažený sýr (ocvrta sir), popř. saláty.

- **Ričet** – národní jídlo, vařené ječmenné kroupy často s fazolemi, dušenou klobásou, uzenými žebry nebo vepřovým masem.
- **Gobova rizota** – houbové rizoto
- **Golaž** – obdoba maďarského guláše
- **Čevapi** – čevapčići, válečky z grilovaného mletého kořeněného hovězího masa s nakrájenou cibulkou.

- **Sarma** – směs mletého masa a rýže zavinutá do listů vinné révy nebo hlávkového zelí.

- **Žlikrofi** – těstovinové taštičky, obsahující brambory, cibuli, bylinky a mleté maso nebo slaninu. Podobné italským raviolám. Příloha ke škvarkům či s omáče ze skopového či králičího masa.

- **Žganci** – kaše z pohankové, ovesné, kukuřičné či pšeničné mouky, vody, oleje a soli (obdoba italské kukuřičné polenty). Nejběžnější **Ajdovi žganci** – pohanková kaše se škvarky. Podává se také s krvavou klobásou a zelím nebo ke zvěřině, často nasladko s medem nebo jogurtem.

- **Štruklji** – tradiční slovinské jídlo – vařená roláda z jednoduchého těsta a různých druhů náplní (sýr, ořechy, estragon, ovoce...). Většinou sladké, ale existují i slané varianty.

- **Burek** – pečivo z těsta naplněné mletým masem, špenátem, sýrem nebo bramborami.

- **Kranjska klobasa** – nejznámější slovinská vepřová klobása s chráněnou recepturou a dlouhou tradicí.

- **Krašký pršut** – Pršut ze slovinského Krasu, který má chráněné označení původu, se neudí, ale vyrábí tradičním sušením celé vepřové kýty minimálně 18 měsíců.

Sýry

Ve Slovinsku se vyrábějí vynikající sýry, jemně nasládlý **tolminc**, tvrdý ovčí sýr – **bovški sir**, poloměkký sýr štiplavé chuti **mohant** nebo tvrdý sýr z kravského mléka – **nanoški sir**.

Dezerty

- **Prekmurska gibanica** z regionu Prekmurje – čtyři vrstvy náplně (tvaroh, mák, jablka, ořechy a někdy i rozinky), oddělené tenkým listovým těstem. Nese chráněné označení EU.

- **Kremna rezina (kremšnita)** od jezera Bled – křehké křupavé těsto, nadýchaný vanilkový krém a šlehačka, to vše zasypané cukrem. Je rozšířená po celém Slovinsku.

- **Potica** – tradiční slovinská bábovka/závin z kynutého těsta, který se peče hlavně na Vánoce a Velikonoce. . Peče se ve speciální kruhové formě. Nejoblíbenější náplní je vlašský ořech, ale existují i varianty s mákem, estragonem, tvarohem nebo medem

Pivo

Ve Slovinsku jsou tři pivovary:

- Ljubljanský **Union**
- **Laško** v Lašku, který vyrábí nejrozšířenější piv **Zlatorog**
- **Gambrinus** v Mariboru
- V restauracích čepují velké pivo do půllitru nebo malé pivo do třetinky. Stojí 3 až 4 € (v obchodě 2 €)

Slovinský chmel (Štajerska) s citrónovou příchutí se vyváží do zahraničí.

Víno

Ve Slovinsku se vinná réva nejlepší kvality pěstuje ve 14 velkých oblastech na ploše 22 000 ha. Slovinské víno je dobré a laciné. Doporučujeme:

- **Renski Riezling**
- **Rebula** (bílé) – královna z Gorických Brd, skvěle se hodí k přímořským specialitám
- **Beli Pinot a Šipon** (Štajerska, Prekmurje)
- **Cviček** (Dolenjska, Bela Krajina)
- **Červené Teran, Refošek a Malvazija** (Kras, Primorska) – ideální k rybám či pršutu
- **Merlot** (Vipava)
- **Traminac** (Maribor)

Nejlepší sekt se vyrábí ve městě Gornja Radgona pod názvem Zlata Radgonska Penina.

Destiláty

Mnoho Slovinců si rádo přes den dá panáka (špičku).

Pálenky, neboli **Žganje**, příp. **medeno žganje** (ochuceno medem), se destilují ze všech možných plodů:

- **Třešňovice (Češnjevec)**
- **Švestková slivovice (Slivovka)**
- **Borůvková pálenka (Borovničke/Borovničevec)** s 30 až 50 % alkoholu
- **Brinovec (Brinjevec)** – ve slovinském Krasu se destiluje z mletých a fermentovaných bobulí jalovce (používá se i v lidovém léčitelství)
- **Hruškovice (Viljemovka)** – nejslavnější je z kláštera Pleterje (20 € za láhev), kterou mniši vyrábějí tradičním postupem: láhve uvazují na stromy pod malé hruštičky, které nechají dorůst uvnitř. Pak se plod uřízne a láhev se dolije pálenkou.

Nealko nápoje

Oblíbené jsou místní minerálky z Radenců nebo Rogašské Slatiny. Džusy bývají slazené, vyrábí se ze sirupů.